

तुरीय *a.* 1 The fourth. -2 Consisting of four parts. -3 Mighty. -**यम्** 1 A quarter, a fourth part, fourth. -2 (In Vedānta phil.) The fourth state of the soul in which it becomes one with Brahman or the Supreme Spirit. -**Comp.** -**वर्णः**, -**जातिः** a man of the fourth caste, a Śūdra; तुरीयजाति तिलकयन् कुलोत्तुङ्ग इति यथार्थनामा बभूव शूद्रः । चोलचम्पू p. 6.

तुरीयक *a.* A fourth (part); भगिन्यश्च निजादंशाहत्वांश्च तु तुरीयकम् Y. 2. 124.

तुर्य *a.* Fourth; N. 4. 123. -**र्यम्** 1 A quarter, a fourth part. -2 (In Vedānta phil.) The fourth state of the soul in which it becomes one with Brahman. -**Comp.** -**यन्त्रम्** a quadrant.

तुरुष्काः *m.* (pl.) N. of a people, the Turks.

तुर्फरी, तुर्फरीतु *a.* Ved. Killing (हन्तु); सृष्येव जर्भरी तुर्फरीत् नैतोशेव तुर्फरी पफरीका Rv. 10. 106. 6.

तुर्व 1 P. (तु-वृ-वति) Ved. 1 To injure, hurt, kill; वृत्रं यदिन्द्र तुर्वसि Rv. 8. 99. 6. -2 To excel. -3 To overpower. -4 To save.

तुर्वणि *a.* Ved. 1 Acting or moving quickly. -2 Injuring or destroying enemies, victorious.

तुल् 1 P., 10 U. [तोलति-तोलयति-ते; also तुलयति-ते which some suppose to be a denominative from तुल] 1 To weigh, measure; तुलयामास कौन्तेय कपोतेन समं विभो । Mb. 3. 131. 26. -2 To weigh in the mind, ponder, consider. -3 To raise, lift up; कैलासे तुलिते Mv. 5. 37; पौलस्त्यतुलितस्याद्वैरादधान इव हियम् R. 4. 80; 12. 89; Śi. 15. 30. -4 To bear up, hold up, support; पृथिवीतले तुलितभू-मृदुच्यसे Śi. 15. 30, 61. -5 To compare, equal, liken (with instr.); तृणमिव तुलयन्ति Pt. 5. 31; मुखं श्लेष्माणारं तदपि च शशाङ्केन तुलितम् Bh. 3. 20; Śi. 8. 12. -6 To match, be equal to (with acc.); प्रासादास्त्वां तुलयितुमलं यत्र तैस्तैर्विशेषैः Me. 66. -7 To make light of, contemn, despise; अन्तः-सारं घन तुलयितुं नानिलः शक्यति त्वाम् Me. 20 (where तुल् also means 'to bear up' or 'carry away'); Śi. 15. 30. -8 To suspect, examine with distrust; कः श्रद्धास्यति भूतार्थं सर्वो मां तुलयिष्यति Mk. 3. 24; 5. 43 (where some editions read तुलयिष्यति for तुलयिष्यति). -9 To try, put to test, reduce to a wretched state; हा अवस्थे तुलयसि Mk. 1 (तुलयसि v. l.) -10 To counterbalance, outweigh; तुलयाम लवेनापि न स्वर्गं नापुनर्भवम् । भगवत्सङ्घिसङ्घस्य मर्त्यानां किमुताशिषः ॥ Bhāg. 1. 8. 13. -11 To have in the same degree, attain or reach to.

तुलनम् [तुल्-ल्युट्] 1 Weight. -2 Lifting, weighing; तुलनं चाद्विराजस्य Mk. 9. 20. -3 Comparing, likening &c. -**ना** 1 Comparison, equalness with; कुचौ किञ्चिन्मीलकमल-तुलनां कन्दल्यतः P. R. 2. 16. -2 Weighing. -3 Lifting, raising. -4 Rating, assessing, estimating. -5 Examining.

तुला [तुल्-भिदा० अङ्] 1 A balance; तस्मात्तस्य प्रदास्यामि स्वमांसं तुलया धृतम् Mb. 3. 131. 25; the beam of a balance;

तुलया धृ to hold in a balance, to weigh, consider equal; अश्वमेधसहस्राणि सत्यं च तुलया धृतम् H. 4. 131. v. l. -2 A measure, weight. -3 Weighing. -4 Resemblance, likeness, equality, similarity (with gen., instr. or in comp.); किं धूर्जटेरिव तुलामुपयाति संख्ये Ve. 3. 8; तुलां यदारोहति दन्तवाससा Ku. 5. 34; R. 8. 15; सद्यः परस्परतुलामधिरोहतां द्वे R. 5. 68; 19. 8, 50. -5 Libra, the seventh sign of the zodiac; जयति तुलामधिरुढो भास्वानपि जलदपटलानि Pt. 1. 330. -6 A sloping beam or timber in the roof of a house. -7 A measure of gold or silver equal to 100 *palas*. -8 A kind of beam in the roof of a house (Mar. तुलई); Bri. S. 53. 30. -**Comp.** -**अधिरोहणम्** resembling; नवदिवाकरातपस्पृष्टपङ्कजतुलाधि-रोहणम् R. 19. 8. -**अनुमानम्** like inference, analogy. -**कूटः** a false weight. -**कोटिः**, -**टीः** *f.* 1 an ornament (an anklet or नूपुर) worn on the feet by women; cf. तुलाकोटिस्तु मञ्जिरे Nm.; लीलाचल्लक्ष्मीचरणारुणोत्पलस्खलतुलाकोटि-निनादकोमलः Śi. 12. 44. -2 a hundred millions (अर्बुद). -3 the end of the beam. -**कोशः**, -**कोषः** 1 ordeal by weighing, weighing on a balance; हीनस्य नाशोऽभ्यधिकस्य वृद्धिस्तुल्येन तुल्यं तुलितं तुलयाम् । एतत्तुलाकोशरहस्यमुक्तम्...Bri. S. 26. 10. -2 a place where a balance is kept. -**गुडः** a kind of ball (used as missile); Mb. 3. -**दानम्** the gift to a Brāhmaṇa of as much gold or silver as equals the weight of one's body. -**घटः** 1 the scale of a balance. -2 an oar. -**धरः** 1 a trader, merchant. -2 the sign *Libra* of the zodiac. -3 The sun; तुला-धरस्तु वणिजि श्लक्ष्णराशौ दिवाकरे Nm. -**धारः** a dealer, trader, or merchant. -2 the string of a balance. -3 the beam. -4 the sign *Libra* of the zodiac. -**धारणम्** weighing; तुलाधारणविद्वद्भिरभियुक्तस्तुलाश्रितः Y. 2. 100. -**परीक्षा** ordeal by the balance. -**पुरुषः**, **भारः** gold, jewels or other valuable things equal to a man's weight (given to a Brāhmaṇa as a gift); cf. तुलादान. -**प्रग्रहः**, -**प्रग्राहः** the string or beam of a balance. -**मानम्**, -**यष्टिः** *f.* 1 the beam of a balance; स्तोकेनोन्नति-मायाति स्तोकेनायात्ययोगतिम् । अहो सुसदृशी चेष्टा तुलायष्टेः खलस्य च ॥ Pt. 1. 150. -2 (-**मानम्**) weights and measures; Kau. A. 2. -**बीजम्** the berry of the Guñjā plant (used as a weight). -**सूत्रम्** the string of a balance.

तुलित *p. p.* 1 Weighed, counterpoised. -2 Compared, likened, equalled; Bh. 3. 36; योगीन्द्रपाणितुलितायुध-द्वन्द्वपक्षः Śi.; see तुल्.

तुल्य *a.* [तुलया संमितं यत्] 1 Of the same kind or class, well-matched, similar, like, equal, resembling (with gen., instr. or in comp.); Ms. 4. 86; Y. 2. 77; R. 2. 35 (v. l.); 12. 80; लोकेन भावी पितुरेव तुल्यः संभावितो मालिपरिग्रहात् सः 18. 38. -2 Fit for. -3 Identical, same. -4 Indifferent. -**ल्यम्** *ind.* 1 Simultaneously; ययोर्मृत्यु-विवासाश्च त्वक्कृते तुल्यमागतौ Rām. 2. 74. 3. -2 Equally, in a like manner. -**Comp.** -**कक्ष** *a.* equal to; यदि तत्तुल्य-कक्षोऽत्र भवान् धुरि न युज्यते Ve. 3. 26. -**दर्शन** *a.* regarding with the same or indifferent eyes; चक्रुः कृपां यद्यपि तुल्य-दर्शनाः Bhāg. 1. 5. 24. -**नर्कदिन** *a.* 1 having equal days